

UUDISTETTU HYBRIDISTRATEGIAN TOIMINTASUUNNITELMA

Sosiaali- ja terveysministeriön antama hybridistrategian toimintasuunnitelma on ohjannut tartuntatautilain toimeenpanosta vastaavia viranomaisia suositusten ja rajoitusten epidemiologisesti tarkoituksenmukaisessa käytössä.

Epidemiatilanne ja rokotusten eteneminen edellyttävät, että toimintasuunnitelma uudistetaan kattavasti ja aiempi toimintasuunnitelma kumotaan. Valtioneuvosto on periaatepäätöksellään 9.9.2021 puoltanut, että sosiaali- ja terveysministeriö antaa uuden toimintasuunnitelman. Ministeriön 20.9.2021 antama uudistettu toimintasuunnitelma on voimassa toistaiseksi, ja se päivitetään tarvittaessa.

Uudistetun hybridistrategian toimeenpano alkaa välittömästi, ja rajoituksia ja kattavia suosituksia ryhdytään purkamaan asteittain heti. Kun rokotusten kohderyhmään kuuluvien 12 vuotta täyttäneiden vähintään 80 %:n rokotuskattavuus saavutetaan tai kaikilla halukkailla kohdeväestöön kuuluvilla on ollut mahdollisuus saada kaksi rokoteannosta, valtakunnallisista rajoituksista ja kattavista suosituksista luovutaan. Uusi toimintasuunnitelma ja siihen sisältyvät toimintamallit ohjataan ottamaan käyttöön sosiaali- ja terveysministeriön erillisillä päätöksillä viranomaisille annettavasta ohjauksesta.

Hybridistrategian toimeenpanon tavoite on avata yhteiskunta, edistää sen avoinna pitämistä ja tukea epidemian jälkihoitoa, talouden kasvuedellytyksiä ja jälleenrakennusta. Epidemian alueellisista vaihekuvuksista luovutaan ja siirrytään yhdenmukaiseen paikallistason toimintaan pohjautuvaan toimintamalliin koko valtakunnassa. Yhteiskunnan eri toiminnot ovat lähtökohtaisesti avoimia eikä niitä rajoiteta. Tartuntatilannetta ja sen vaikutuksia seurataan ja tartuntaryppäät sammutetaan ensisijaisesti tartuntatautilain mukaisin perustoimivaltuuksin kohdennetusti paikallisten viranomaisten toimesta.

Paikallisessa epidemiantorjunnassa kunnan tai tartuntatautien vastustamistyöstä vastaavan kuntayhtymän rooli korostuu verrattuna aikaisempaan. Keskeisimmässä roolissa ovat yksilötason oikeasuhtaiset toimenpiteet testaamisessa, jäljityksessä ja karanteenissa sekä hoidossa, ja näistä toimenpiteistä on 14.9.2021 annettu erillinen päivitetty testaus- ja jäljitysstrategia. Alueellisesti, ajallisesti ja asiallisesti erittäin tarkkaan kohdennettuja informaatio-ohjaus- ja rajoitustoimia on kuitenkin jatkettava niin kauan kuin niillä saavutettavat kokonaishyödyt yhteiskunnalle, vaikutukset ihmisten perusoikeuksiin huomioon ottaen, ovat merkittävämpiä kuin niiden haitat, ja toimet ovat välttämättömiä sekä oikeasuhtaisia. THL:n riskipotentiaalin arviointimalli ohjaa toimien välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden harkintaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on tehnyt päätöksen uudesta toimintasuunnitelmasta (liite 1) ja ohjaa tällä kirjeellä sen käyttöönottoon. Ohjaus on voimassa 15.10.2021 saakka.

Uuden toimintasuunnitelman myötä epidemian alueellisiin vaihekuvauksiin liitettyistä valtakunnallisista toimenpidesuosituksista luovutaan. Aikaisempaan suunnitelmaan perustuvia epidemiavaiheita kuitenkin edelleen seurataan alueilla.

Ensimmäisessä vaiheessa ministeriö suosittelee luopumaan mahdollisesti voimassa olevista erillissuosituksista tai rajoituksista, jotka kohdistuvat tilaisuuksiin ja toimintaan, joissa THL on arvioinut olevan vähäinen tartunnan ja taudin leviämisen riski. Tällaisia tilaisuuksia ja toimintoja ovat mm.

- päivittäistavaraliikkeet, erikoisliikkeet, henkilö- tai hyvinvointipalveluja tarjoavat liikkeet
- kauppakeskusten yleiset oleskelutilat
- torit ja markkinat
- ulkotiloissa järjestettävät messut
- sisätiloissa järjestettävät messut silloin, kun järjestelyt kontaktien vähentämiseksi on tehty
- kirjastot, museot, taidenäyttelyt ja galleriat
- urheilukatsomot, teatterit, konsertit ja oopperat, kun katsojille on määritelty istumapaikat
- huvi- ja teemapuistojen, tivoli- ja eläintarhojen sisätilat
- harrastajateatteri- ja muuhun vastaavaan ryhmäharrastustoimintaan käytettävät tilat
- kuorolaulutoiminta, kun kyseessä on enintään 10 henkilön kuoro tai lauluyhtye
- sisäleikkipuistot ja sisäleikkipaikat
- yleiset saunat ja uimahallien, maauimaloiden, kylpylöiden allastilat sekä niiden välittömässä läheisyydessä olevat pukuhuonetilat
- yksilöurheiluun tai liikuntaan käytettävät sisätilat
- opiskeluun ja kasvatukseen liittyvät tilat (yliopistot ja korkeakoulut, toinen aste, ylä- ja alakoulut, varhaiskasvatus)
- lähiliikenne

Tämän lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö suosittelee lapsen edun ensisijaisuuden periaatetta noudattaen ja konkretisoiden luovuttavan lasten ja nuorten harrastustoimintaan kohdistuvista rajoituksista.

Alueelliset koronakoordinaatioryhmät jatkavat toimintaansa, ja kokoontuvat säännöllisesti arvioimaan alueellista epidemiologista tilannetta ja harkitsemaan sen perusteella, mitä suosituksia ja rajoituksia tarvitaan epidemian hillitsemiseksi. Arvioinnilla on toimivaltaisten viranomaisten päätöksiä sekä niiden yhteensovittamista tukeva ja ohjaava rooli. Päätökset perustellaan alueellisilla ja paikallisilla tarpeilla, ja niissä kuvataan kokonaisarviointi toimenpiteiden epidemiologisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Toimenpiteiden kohdentamista on käsitelty toimintasuunnitelman luvussa 4.2. Alueellinen ja paikallinen epidemiatilanne sekä toimenpiteiden vaikutusarviointi voivat edelleen edellyttää, että laaja-alaista informaatio-ohjausta annetaan ja hallintopäätöksiä tehdään yksittäistä kuntaa laajemmalla alueella.

Toimenpiteiden riskiperusteinen kohdentaminen

THL:n riskipotentialin arviointimalli otetaan käyttöön alueellisen ja paikallisen päätöksenteon välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden arviointia sekä toimenpiteiden kohdentamista tukevana menettelytapana. Malliin perustuva arviointi alueella mahdollisista jatkettavista toimenpiteistä tehdään viimeistään nykyisin voimassa olevien päätösten umpeutuessa.

Toimenpiteet ovat aikaisempaa rajatumpia niin kohteeltaan, sisällöltään, kestoaltaan kuin alueeltaan, ja ne kohdennetaan ja painotetaan rajoitettavan kohteen riskipotentiaalin mukaisesti. Päätöksenteossa huomioidaan edelleen lapsen edun ensisijaisuuden periaate. Lapsilla tarkoitetaan kaikkia alle 18-vuotiaita.

Alueellisten ja paikallisten viranomaisten on harkittava seuranta- ja arviointitietoihinsa perustuen, mihin informaatio-ohjaus ja mahdolliset rajoitustoimenpiteet kohdennetaan. Harkinnassa on syytä huomioida alueen erityispiirteet, rokotuskattavuustiedot, tiedot paikallisten ja alueellisten tartuntojen lähteistä sekä mahdollisten aiempien rajoitustoimenpiteiden vaikuttavuudesta.

Ministeriö suosittelee, että sellaiseen toimintaan ei kohdennettaisi rajoituksia, johon THL:n riskipotentiaalin arviointimallin mukaan liittyy **vähäinen riski**.

Alueelliset ja paikalliset viranomaiset voivat antaa **kohtalaisen riskin** tilanteisiin ja toimintaan liittyvää informaatio-ohjausta suojattavalle väestölle ja suositella henkilöitä ja heidän lähipiiriään välttämään tällaiseen toimintaan osallistumista tartuntariskiä lisäävällä tavalla. Suojattavalla väestöllä tarkoitetaan heitä, jotka ovat yhä taudille ja sen vakavalle muodolle alttiita, eli joilla ei ole rokotuksien saavutettua immuniteettia taudille.

Varsinaisia hallintopäätöksiä asetettavia rajoitustoimia tehdään vain, jos se on välttämätöntä ts. jos terveysturvallisuutta ei voida turvata muilla keinoilla, ja silloinkin käytetään lievintä mahdollista keinoa, jolla päämäärä voidaan saavuttaa. Rajoitustoimia voidaan toteuttaa vain tarkkaan kohdennettuina tiettyihin tilaisuusmuotoihin rajatulle ajalle ja alueelle. Sosiaali- ja terveysministeriö suosittelee kohdentamaan varsinaisia hallintopäätöksellä asetettavia rajoituksia vain toimintaan ja tilaisuuksiin, joihin THL:n arvion mukaan liittyy **merkittävä riski**.

Alueellisesti ja paikallisesti arvioidaan, mihin merkittävän riskin tilaisuuksista tai toiminnoista rajoitus tai rajoitukset on kyseisessä tilanteessa kohdistettava. Tilanteen asettamat edellytykset, edellä käsitelty seuranta- ja arviointitieto sekä vaikutusarviot määrittävät tämän kohdentamisen. THL:n riskiarviointimalli esittää lääketieteelliset ja epidemiologiset asiantuntija-arviot eri toimintojen asettamasta tartuntariskistä, riskien suuruudesta ja niiden realisoidumisen todennäköisyydestä sekä mahdollisuuksista torjua riskejä. Tämän mukaisesti tilanteessa valittuihin toimintoihin on asetettava toimintaympäristönsä sopeutettuna teholtaan ja sisällöltään verrannolliset rajoitukset, kun niiden riskipotentiaali on saman tasoinen.

Päätöksissä kuvataan kokonaisarviointi toimenpiteiden epidemiologisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Ennen päätöksentekoa on keskeisesti siis arvioitava toimenpiteen epidemiologiset, lääketieteelliset, terveydelliset, sosiaaliset, sivistykselliset ja taloudelliset vaikutukset, samoin kuin muut vaikutukset ihmisten asemaan ja toimintaan yhteiskunnassa, vaikutukset heidän perusoikeuksiensa toteutumiseen ja yhteiskunnan palveluiden saatavuuteen, vaikutukset yhdenvertaisuuteen ja työelämään sekä erityisesti lapsivaikutukset. Tässä arvioissa toimenpiteitä toteutetaan, mikäli niillä saavutettava kokonaishyöty ylittää niistä aiheutuvat haitat.

Mikäli eduskunnassa käsitellyssä oleva ns. koronapassi otetaan käyttöön, täydentäisi se riskiperusteisia rajoituksia siten, että rajoituksen kohteena olevien toimijoiden olisi mahdollista poiketa rajoituksista edellyttämällä tilaisuuteen tai tilaan tulevilta henkilöiltä koronatodistusta.

Ministeriön suositukset eivät ole oikeudellisesti sitovia, vaan paikalliset ja alueelliset viranomaiset päättävät asiasta itsenäisesti.

Ajantasaisen tiedon saatavuuden varmistaminen

Tartuntatautilain nojalla aluehallintovirastolle kuuluu alueellaan tartuntatautien torjunnan valvonta ja yhteensovittaminen, mukaan lukien kansallisten suunnitelmien toimeenpano. Sairaanhoidopiirin kuntayhtymälle kuuluu kuntien ohjaus ja tuki tartuntatautien torjuntatyössä. Näiden tehtävien suorittaminen edellyttää, että niiden käytössä on riittävän ajantasainen tieto tässä toimintasuunnitelmassa ja sen käyttöönotossa tarkoitetuista paikallisista toimenpiteistä alueellaan. Julkisuuslaissa säädetään viranomaisten velvollisuudesta tuottaa ja jakaa tietoa sekä edistää toimintansa avoimuutta. Ministeriö kehottaa mainittuja viranomaisia varmistamaan toimivaltaisten viranomaisten keskinäisen tiedonsaannin, ja vahvistamaan erityisesti väestön tiedonsaantia. Väestöllä on oikeus saada koottu riittävä ja ajantasainen tieto paikallisista suosituksista, muusta informaatio-ohjauksesta sekä mahdollisista rajoitustoimenpiteistä.

Käyttöönoton toinen vaihe

Käyttöönoton toinen vaihe koskee uuden toimintasuunnitelman täysimääräistä soveltamista ja ministeriö tulee antamaan siitä erillisen ohjauksen. Tämä tapahtuu, kun rokotusten kohderyhmään kuuluvien 12 vuotta täyttäneiden vähintään 80 %:n rokotuskattavuus saavutetaan tai kaikilla halukkailla kohdeväestöön kuuluvilla on ollut mahdollisuus saada kaksi rokoteannosta. Toisessa vaiheessa epidemian alueellisista vaihekuvauksista, valtakunnallisista rajoituksista ja kattavista suosituksista luovutaan kokonaan.

Käyttöönoton toisessa vaiheessa ministeriö suosittelee toimenpiteitä toteutettavaksi merkittävässä paikallisissa tautiryöstilanteissa. Paikallisessa epidemiantorjunnassa kunnan tai tartuntatautien torjuntatyöstä vastaavan kuntayhtymän ensisijainen rooli korostuu verrattuna aikaisempaan. Mikäli paikallisella tasolla syntyy tai uhkaa syntyä merkittävä tautiryöstä, jossa taudin leviäminen väestöryhmien keskuudessa muodostaa ilmeisen riskin sille alttiiden ihmisten terveydelle ja kokonaisuhyvinvoinnille sekä välillisten vaikutustensa kautta laajemmille yhteiskunnallisille haitoille, on edelleen syytä ryhtyä kohdennettuihin tehostettuihin toimenpiteisiin tämän estämiseksi uuden toimintasuunnitelman luvussa 4 mainitun THL:n riskipotentialin arviointimallin tuella.

Lisätietoa

[Toimintasuunnitelma covid-19-epidemian hillinnän hybridistrategian toteuttamiseksi 2021-22](#)

[Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitoksen arvio tapahtumien ja kokoontumisten koronavirukseen liittyvästä riskistä](#)

Kansliapäällikkö

Kirsi Varhila

Johtaja

Jaska Siikavirta

Jakelu

Kunnat, sairaanhoitopiirit ja sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueet
Ahvenanmaan maakunta
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
Aluehallintovirastot
Valvira

Tiedoksi

Sosiaali- ja terveysministeri Sarkkinen
Perhe- ja peruspalveluministeri Kiuru
Valtiosihteeri Mäkipää
Valtiosihteeri Ruuth
Opetusministeri Andersson
Tiede- ja kulttuuriministeri Kurvinen
Pääministerin erityisavustaja Niemi
Kansliapäällikkö Lehikoinen
Valtioneuvoston kanslia
Valtiovarainministeriö/VKO
Oikeusministeriö
SM/poliisiosasto
Poliisihallitus
Liikenne- ja viestintävirasto